

PRIPOROČILA ZA OBVLADOVANJE VIRUSA VINSKE TRTE SIVI PINOT (*GRAPEVINE PINOT GRIS VIRUS - GPGV*)

Virus vinske trte sivi pinot (GPGV) povezujemo z boleznijo vinske trte, ki jo v Sloveniji imenujemo kržljivost vinske trte in lahko pri občutljivih sortah, kot so Sivi pinot, Sauvignonasse (prej Furlanski tokaj) in Traminec, znatno vpliva na količino in kvaliteto pridelka. Pri sortah Sivi pinot in Traminec je tako pridelek lahko do 60% manjši, predvsem na račun manjše velikosti in teže grozdov.

Čeprav so bila bolezenska znamenja povezana s tem virusom v Sloveniji opažena že leta 2001, vrsto let nismo ugotovili povzročitelja bolezni. Leta 2012 pa so v Italiji odkrili nov virus, virus vinske trte sivi pinot (GPGV), ki ga povezujemo s prej omenjeno boleznijo. Od odkritja so ga našli že v več evropskih državah (Češka, Francija, Gruzija, Italija, Nemčija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švica) in tudi drugod po svetu (Kanada, Kitajska, Koreja, Turčija, ZDA). Zaradi njegove razširjenosti že ob odkritju ni uvrščen na seznam karantenskih škodljivih organizmov v Evropski uniji. V Sloveniji je bil potrjen v vseh treh vinorodnih deželah, najpogosteje pa se pojavlja na Primorskem.

V vseh letih sta se v Sloveniji kot najbolj občutljivi sorti na Primorskem pokazali sorti Sivi pinot in Sauvignonasse, vendar okužbe najdemo tudi pri drugih sortah, tako belih, kot rdečih.

Bolezenska znamenja

Bolezenska znamenja se med sortami vinske trte močno razlikujejo. Na občutljivih sortah (npr. Sivi pinot, Sauvignonase (prej Furlanski tokaj) in Traminec) se tipična bolezenska znamenja pojavijo takoj po odganjanju. Opazimo slabše in kasnejše odganjanje prizadetih trt, zbito rast poganjkov, slabšo rast trsov, listi so manjši in deformirani, na njih se pojavljajo pikasta ali zvezdasta razbarvanja, prosojna, če jih pogledamo proti svetlobi. V toplih poletnih mesecih se lahko bolezenska znamenja tudi prikrijejo.

Bolezenska znamenja so precej podobna znakom napada pršice trsne kodravosti (*Calepitrimerus vitis*, znana tudi kot akarinoza). Simptomatične rastline so lahko močno prizadete. Pri nekaterih sortah se bolezenska znamenja ne izražajo.

Tipična bolezenska znamenja se pogosto pojavijo že spomladi, lahko pa se pojavijo tudi kadarkoli v času vegetacije, njihova jakost pa je lahko zelo različna. Zaenkrat ni znano, da bi bilo pojavljanje bolezenskih znamenj vezano na fenofazo, vremenske pogoje ali letni čas.

Slika 1. Zbita rast poganjkov na okuženi trti

Slika 2: Tipična bolezenska znamenja na listih vinske trte

Gostiteljske rastline

GPGV v naravi okužuje vinsko trto (*Vitis vinifera*). Okužbe so bile potrjene pri številnih vinskih sortah (Cabernet franc, Cabernet sauvignon, Carignan, Chardonnay, Chasselas, Glera, Merlot, Modri pinot, Sauvignonasse, Sivi pinot, Touriga nacional, Traminec) ter pri namiznih sortah Black magic in Supernova v južni Italiji.

S cepljenjem so virus uspešno prenesli tudi na ameriško obrežno vinsko trto (*Vitis riparia*). Okužbo so v Italiji potrdili tudi na dveh simptomatičnih plevelnih vrstah, belem slizku (*Silene latifolia* subsp. *alba*) in beli metliki (*Chenopodium album*).

Načini prenosa

Prenos z vegetativnim razmnoževanjem

Najpomembnejši način širjenja GPGV je širjenje z okuženim sadilnim materialom, torej z vegetativnim razmnoževanjem. Virus se namreč s cepljenjem učinkovito prenaša z vinske trte na vinsko trto ter na *Vitis riparia*. Na občutljivih sortah se izražajo tudi bolezenska znamenja (npr. cv. Sivi pinot in Traminec).

Prenos s prenašalci

Kot prenašalka je bila v laboratorijskih pogojih potrjena trsna pršica oziroma trsna listna pršica šiškariča (*Colomerus vitis*). Te pršice so znane povzročiteljice erinoze vinske trte.

Slika 3: Znamenja napada trsne pršice (*Colomerus vitis*) na listih vinske trte

Možni ukrepi za zmanjševanje okužb vinske trte

Podobno kot pri ostalih virusnih boleznih, je varstvo pred okužbo z GPGV izključno preventiva.

Z namenom zmanjševanja populacije pršic šiškarič, povzročiteljic erinoze in prenašalk GPGV, je spomladi v času odganjanja trte (BBCH 05-08; oziroma fenofaza B-C po Biagoliniju) priporočljivo škropljenje s pripravki na osnovi žvepla (max. 8,0 kg/ha, priporočamo konzultacijo s strokovnjakom za varstvo rastlin). Izberemo topel dan, ko je dnevna temperatura nad 13°C, saj pri nižjih temperaturah delovanje teh pripravkov ni učinkovito.

V proizvodnih vinogradih je pomembno vsakoletno spremljanje izraženosti bolezenskih znamenj in označevanje obolelih trsov. Odstranjevanje simptomatičnih trsov priporočamo le v primeru, ko se bolezenska znamenja pojavljajo več let zapored na istem trsu in vidno vplivajo na zmanjševanje pridelka.

Na daljše razdalje je najpomembnejši način širjenja virusa okužen sadilni material, zato je pomembno sajenje zdravih sadik. V matičnih vinogradih in trsnicah je zato pomembno redno pregledovanje, priporočeno je odstranjevanje simptomatičnih matičnih trsov oziroma trsnih celjenk.

Obveščanje pridelovalcev

Strokovna navodila in priporočila za preprečevanje pojava kržljivosti vinske trte, ki jo povzroča virus vinske trte sivi pinot (GPGV), se redno objavljajo na spletnih straneh službe za varstvo rastlin (Kmetijski inštitut Slovenije, Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavodi Nova Gorica, Maribor in Novo mesto) in na spletnih straneh Fito-info (<http://www.fito-info.si/>). Navedena problematika je vključena tudi v programe vsakoletnih izobraževanjih za vinogradnike, ki jih organizirajo območni Kmetijsko gozdarski zavodi.

Besedilo pripravili:

Irena Mavrič Pleško, Kmetijski inštitut Slovenije

Ivan Žežlina, KGZS, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

Anita Benko Beloglavec, Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin

Fotografije:

Irena Mavrič Pleško, Kmetijski inštitut Slovenije